

ERDÉLYI MUZEUM.

IV. ÉVFOLYAM.

(1—10 szám.)

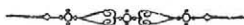
1877.

AZ ERDÉLYI MUZEUM-EGYLET MEGBIZÁSÁBÓL

SZERKESZTETTE

FINÁLY HENRIK

egyetemi tanár és egyleti titkár.

KOLOZSVÁR.

NY. STEIN J. M. KIR. EGYET. NYOMD. AZ EV. REF. TAN. BETŰVEL.

1877.

ERDÉLYI MUZEUM

AZ ERD. MUZEUM EGYLET IGAZG. VÁLASZTMÁNYA MEGBIZÁSÁBÓL

SZERKESZTI

FINÁLY HENRIK,

M. K. EGYET. TANÁR, A MUZ. EGYL. TITKÁRA, A M. TUD. AKAD. L. T.

Megjelen havonként. **Januárius. I.** Ára évenként 1 frt 15 kr.

Tartalom: Szerkesztői nyilatkozat. — A belhámrák. Genersich. — Két gyakorlatilag fontos edényeltérés. Genersich. — A légnymás változásainak befolyásáról az életjelenségekre. Butyka Dezső. — Meteorologiai észleletek. Butyka D.

Mai számunkkal megkezdjük pályafutásunk negyedik évfolyamát.

Legyen szabad e pillanatban visszatekintenünk arra, hogy három év alatt mit műveltünk, mit lendítettünk azon az úgyen, a melynek szolgálatába szegődtünk.

Ha Schleiden talpra esett szavai: „An der fertigen Arbeit findet man nichts als Fehler“ valaha voltak valakire alkalmazhatók, senki se érzi jobban mint mi, hogy reánk nagyon is találhatnak. A tudományos irodalom terén ez különben nem is lehet másként, és csak a legelbizakodottabb szerénytelenség mondhatja el magáról, hogy teljesen megvan elégedve avval, a mit tett, a mit előállított.

Ez önelégületlenség szonban nem kis vigaszt talál azoknak a köröknek az elismerésében, a melyekbe szerény folyóiratunk el tudott terjedni, és a melyek figyelemmel kísérték munkálkodásunkat és eredményeit. Látjuk, hogy ha nem is műveltünk világra szóló nagy dolgokat, de csak talált eddigi kiadványainkban egyik másik bel- és külföldi szaktudós figyelemre méltót, és örömmel állapítjuk meg a tényt, hogy nem egy tudományos folyóiratban és szakmunkában idézve látjuk az „Erdélyi Muzeumot“ és az „erdélyi muzeum évkönyveit.“

Kész örömet ismerjük el, hogy ez is nem a mi érdemünk, hanem azoké a tisztelt ügyfeleké, a kik szivesek voltak becses dolgozataikkal eleveníteni lapunk tartalmát. Szívből hálát mondunk nekik, és reméljük, ezután se vonják meg tőlünk nagyra becsült közreműködésöket. Részünkről igyekezni fogunk, hogy ezt a nemét a pártfogásnak mindinkább megérdemljük.

Másként állunk a nagy közönség pártfogásával. E tekintetben nem csak általánosságban nyom minket is az a részvétlenség, a mely nálunk a komolyan tudományos szakirodalom osztályrésze, hanem külön kedvezőtlen körülmények is nehezítik állásunkat. Legtávolabbról sincs szándokunk itt panaszt emelni, vagy védekezni; de megragadjuk az alkalmat egynehány tény kimutatására.

Legelőbb is megvalljuk, hogy nyom minket a fővárosi vállalatok versenyzése; még pedig nem avval, hogy tán elhorgászszák előfizetőinket, még avval sem annyira, hogy szándékosan hallgatnak rólunk, hanem főleg avval, hogy elvonják tőlünk éppen azoknak az erőknak nagy részét, a melyek közreműködésére számítva mertük megindítani vállalatunkat. Hijába! Emberi dolog még a komoly munkában is a könnyebb végít keresni a dolognak. Sokkal könnyebb pedig bizonyos hírnévre és tekintélyre vergődni egy már megerősödött, egy már tetemes kiterjedésű körbe elhatolt vállalatban való részvét és közreműködés útján, mint legjobb tudását és erejét arra használni fel, hogy egy szerény vidéki vállalatnak tekintélyt, szerezni és olvasó kört hódítani segítsünk. Kicsinyben itt éppen avval a tüneménynyel találkozunk, a melyet nagyban is tudományos nemzeti irodalmunk körül észlelhetünk.

A mikor e lap szerkesztője 1857-ben Párisban Rómer Florissal együtt felkereste volt az ottani régiség- és éremtár őrét, Chabouillet urat, az első ismerkedést bevezető társalgás folytatásában Chabouillet azt mondta nekünk: „Enfin, pourquoi voulez vous, que nous apprenions des langues étrangères? Voilà que vous venez me visiter, l'un de la Hongrie, l'autre de la Transylvanie, et vous me parlez français, comme le premier venu Parisien!” Ennek az úrnak természetesen teljesen igaza volt. De ránk nézve nagy tanúság lappang e mondanásban.

Hála a gondviselésnek és saját igyekezetünknek, a szakavatott tudósok már ma nem ritkaságok hazánkban. Alig van tudományszak, a melynek nincs tekintélyes képviselője köztünk. Ám de mit tapasztalunk? Ha sikerül magyar tudósok oly eredményre jutni, a mely számot tesz a szaktudományban, fogja magát, és kiadja német vagy francia vagy angol nyelven, ha szinte, a mi mostanság mégis gyakori eset, elébb magyarul becsátotta is közre. Azt mondja: „Jaj, magyarul hazánkban kívül nem igen tudnak; ha tehát azt akarom, hogy külföldön is tudjanak valamit tudományos működésünkről, kénytelen vagyok idegen nyelven írni.” De hát aztán mért tanuljon meg külföldi ember magyarul, ha mi magunk távolítjuk el azt az egy okot, a miért érdekében lehetne nyelvünk megtanulása? Fiat applicatio: „Nem adom dolgozatomat egy-vidéki lapba, mert ennek nincs olvasóköre.” De miért legyen, ha a legjelesebb vidéki erők a fővárosi szakközlönyökbe küldik dolgozataikat? Pillanatra, igaz, elérik azt a czélt, hogy több olvasó eleibe kerül a mű, de másként oly központosításnak dolgoznak a kezure, a mely utóvégre csak károsan hathat a tudományosságra, és a fővárosi irodalmi köröknek oly monopolium szilárdítására nyujtanak segédkezet, a mely, ha valamikor Németországon tudott volna létesülni, soha a német tudomány fel nem vergődött volna arra a magaslatra, a melyen most tündököl.

A ki igaz barátja a tudománynak, annak nézetünk szerint erkölcsi kötelessége egész erejével közre működni arra, hogy mentől több tekintélyes tudományos központ alakuljon az országban. Mentől hamarább sikerül ez, annál több hasznát fogja venni a tudomány, sőt magok a tudomány képviselői is. Csak ez az egyetlen, igazságos és becsületes mód, megtörni azt a ezérendszer, a mely ellen anynyira panaszkodnak; lendületet adni a vidéki könyvkereskedésnek és kiadó vállalatoknak, a melyek az irodalmi termékek termelői és terjesztői, és véget vetni valahára annak a babonászerű országos elfogultságnak, a mely elutasít mindent, a minek a czímlapján nem áll Budapest. Ez anynyival nyugodtabb lelkiismerettel teljesíthető kötelesség, mivel a fővárosi központi működéstől nem von el semmit, sőt közbetevve azt is támogatja, mert mentől élénkebb a tudományos forgalom országszerte, annál kedvezőbb visszahatása van a központi irodalmi productiora; mentől többet és jobbat állít elé a vidéki iskola és sajtó, annál termékenyítőbb versenyt csinál a fővárosinak. A közönség és a tudomány pedig kétszeresen nyer.

A főnyeremény pedig az, hogy megszűnik a tudományos erők a központ felé gravitálása, a nélkül, hogy a fővárosi jobban dotált tudományos intézetek vonzása gyengülne. A magyar tudományos akadémia, például, mindig meg fog maradni az ország legelsőbb rangú tudományos testületének, sőt még csak azután válhatik elsővé, miután lesz, kik közt legyen első. A míg egyedül áll az országban, nem nagy érdem neki elsőnek lenni, mert hiszen egyszersmind utolsó is. Azért ha rajta kívül még Iesznek tekintélyes tudományos testületek az országban, a melyek tagjának lenni bel- és külföldön tisztesség lesz, még mindig kitüntetésnek fog maradni, ha ezek tagjai az akadémia tagjai sorába juthatnak; de még se lesz eleitől fogva mindjárt minden előre törekvő ifju tudósnek czélja az akadémiai tagság, maga az akadémia is biztosabban fogja megválogathatni azokat, a kiket e kitüntetésben részesíteni kell.

Mind ez csak arra mutat, hogy nem vagyunk méltánytalanok, hs azokat a tudományos erőket, a melyek eddig még nem szerencséltek dolgozatokkal, arra kérjük, hogy jövőre ne kiésinyeljék e lapunkat. Nem mondjuk a világért is, hogy nagy; de bátran merjük állítani, hogy ha mind azok, a kik Kolozsvárt hivatva vannak rá, felkeresik bár mi apró dolgozatokkal, nem csak olvasottá, hanem nagygyá is fogjuk tehetni.

Más bajokról, a melyekkel még nekünk küzdenünk kell, alkalmas időben máskor fogunk szólni. Most még csak néhány szót.

Az erdélyi muzeum-egylet tisztelt tagjainak lapunk **ingyen** jár mint tagilletmény, még a mellette megjelenő évkönyv is illeti meg, és csupán a szétküldés költsége fedezésére kérünk egy egész

évre 20 krt o. é. Ez oly csekélység, a melyet könnyen meg lehet adni, és a melyért minden esetre sok érdekes olvasmányt nyújtunk.

Az egyleten kívül álló személyek lapunk egy egész évfolyamára, a mely legalább is 10 nyomtatott ívből áll, előfizethetnek 1 ft 15 krral o. é. Az évkönyvi füzeteiket egyenként megszereshetik bolti áron.

Az évkönyv új folyamából eddig megjelentek a következő füzetek:

I. sz. Ladányi Gedeon. Észrevételek „Krainger „Die ursprüngliche Staatsverfassung Ungarns“ stb. czímű munkájára. 17 l. német kivonattal 40 kr.

II. sz. Genersich Antal. Jelentés a kolozsvár-kocsárdi vasútvonal építéskor a munkásoknál előfordúlt megbetegedésekről. 36 l. ném. kiv. 8 táblával 1 frt. —

III. sz. Szamosi János. „A classica philologia történelme hazánkban“ czímű mű előzetes ismertetése. 11 l. ném. kiv. 30 kr.

IV. sz. Z. Knöpfler Gyula. Néhány földtani kirándulás Erdély déli határhegységébe. 9 l. ném. kiv. 30 kr.

V. sz. Koch Antal. Erdély ősemleis maradványai és az ősemberre vonatkozó leletei. 32 l. ném. kivonattal. 45 kr.

VI. sz. Parádi Kálmán. Szövet és fejlődéstani adatok a tömlőbelű örvényférgek köréből. 24 lap, német kivonattal és 3 könyomatú táblával 80 kr.

VII. sz. Stern János. Jelentés a kolozsvári m. kir. tudomány-egyetem bőr- és bujasényvi kórodájának 187 $\frac{1}{5}$ tanévi működésénél. 44 lap, német kivonattal. 70 kr.

Ez eddig megjelent füzetek teszik az új folyam első kötetét. A legközelebb megjelenendő új füzet lesz a második kötet első füzete.

Kérjük eddigi előfizetőinket, hogy előfizetésöket megújítani, és a menyire lehet új előfizetőket szerezni sziveskedjenek.

Az erdélyi muzeum-egylet igazgató választmánya nagylelkű bőkezűsége egészen a szerkesztőség rendelkezésére bocsátotta az előfizetésből békjövő összegeket. Mentől több előfizető, anná többre terjeszkedhetünk, és így a pártolás a pártolóknak válik hasznukra.

Bár megsegítne anynyira az anyagi és szellemi pártolás hogy lapunk a jövő éven kezdve heti lappá változhassék.